

C O N J U N C T U U R N O T A

HALFJAARLIJKSE CONJUNCTUURANALYSE VOOR VLAANDEREN

OKTOBER 2006
STUDIEDIENST VLAAMSE REGERING
MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

I N H O U D S T A F E L

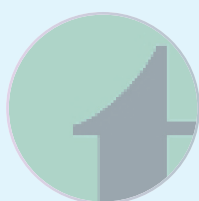
I N T E R N A T I O N A A L

Eurozone	4
Verenigde Staten	5
Japan	5

V L A A N D E R E N

Algemeen	6
Industrie	8
Handel	9
Bouw	10
Gezinnen	11
Arbeidsmarkt	11

T O P I C “DE BEDRIJFSTAKKEN IN HET VLAAMSE GEWEST”

Inleiding	13
Evoluties in de sectorale spreiding over de periode 1995 - 2004	13
Evoluties van technologische-en kennisintensieve sectoren over de periode 1995 - 2004	16
Concluderend	18
<i>BIJLAGE: DE VLAAMSE DIFFUSIE-INDEX</i>	19

I N F O R M A T I E

Definities en informatie	21
Publicaties	22
SVR website	23

Internationaal

TABEL 1: REËLE GROEI VAN HET BBP (IN %)
 REALISATIES EN VOORUITZICHTEN
 BELGIE IN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF

Reële groei BBP (%)	Realisaties 2005	Prognoses 2006			Prognoses 2007		
		OESO	IMF	Eur Comm	OESO	IMF	Eur Comm
België	1,5	2,5	2,7	2,3	2,4	2,1	2,1
Nederland	1,5	2,4	2,9	2,6	2,8	2,9	2,6
Duitsland	0,9	1,8	2,0	1,7 (2,2)	1,6	1,3	1,0
Frankrijk	1,2	2,1	2,4	1,9 (2,3)	2,2	2,3	2,0
Eurozone	1,3	2,2	2,4	2,1 (2,5)	2,1	2,0	1,8
VK	1,9	2,4	2,7	2,4 (2,7)	2,9	2,7	2,8
VSA	3,2	3,6	3,4	3,2	3,1	2,9	2,7
Japan	2,6	2,8	2,7	2,8	2,2	2,1	2,4

Bron : Europese Commissie (Spring 2006 Economic Forecasts, tussen haakjes Interim forecast, september 2006), IMF (World Economic Outlook, september 2006), OESO (Perspectives économiques de l'OCDE, Vol. 2006/1, N° 79, mai).

De jaar-op-jaargroei van het BBP in de Eurozone is in het tweede kwartaal van 2006 gestegen tot 2,8%, tegenover 2,3% in het voorgaande kwartaal. De economie groeit duidelijk sneller dan eerder verwacht. In de vorige conjunctuurnota (april) werd nog uitgegaan van een groei van 1,9 à 2,1% in 2006. Thans is er consensus dat dit 2,5% is. In 2007 zou de expansie echter vrij aanzienlijk vertragen tot zo'n 1,8% (IMF: 2%), hetgeen meer aansluit bij eerdere prognoses. Met name voor Duitsland wordt een vertraging verwacht omwille van de BTW-verhogingen die begin 2007 worden ingevoerd.

De vertrouwensindicatoren ontwikkelen zich over het geheel genomen positief. De economic sentiment indicator van de Europese Commissie, die zowel het consumenten- als het ondernemersvertrouwen meet, bleef in september stijgen. Deze indicator bevindt zich nu op het hoogste niveau sinds begin 2001. Het consumentenvertrouwen op zich blijkt minder euforisch. Het ligt weliswaar hoger dan in de jaren 2003-2005, maar is de jongste maanden vrij onzeker geworden. Het situeert zich op het niveau van de beste maanden van 2002, ver verwijderd van het topjaar 2000.

Dat patroon wordt bevestigd door de componenten van het BBP. De particuliere consumptie bleef de zwakste groeier en vertoonde in het tweede kwartaal van 2006 geen tekenen van verbetering. De detailhandelsomzet bleef tot in september zeer dynamisch en kende zelfs een groeiversnelling. Desondanks gaat men er algemeen van uit dat in 2007 de consumptie alweer zal vertragen. De bedrijfsinvesteringen zijn in het tweede kwartaal bijzonder fors gegroeid (+ 4,6% jaar-op-jaar) en zouden voor het volledige jaar 2006 met 4,1% op de beste prestatie sinds 2000 uitkomen. Ook hier zou 2007 een vertraging brengen, evenwel nog altijd boven het niveau van na 2000. De uitvoer vertraagde in het tweede kwartaal maar houdt een groei van maar liefst 9,0% aan ten opzichte van het tweede kwartaal 2005. Meer dan voor de

overige componenten wordt voor het komende jaar een duidelijke teruggang voorspeld te wijten aan de algemene vertraging van de wereldeconomie. Volgens de "Flash Estimate" van Eurostat bedraagt de inflatie (consumptieprijzen) in september 1,8%, tegenover 2,3% in augustus, dat op zijn beurt iets lager was dan voorgaande maanden. Een groot deel van deze dalingen hangt samen met de olieprijsen die sinds augustus naar beneden zijn gegaan. Voor de komende maanden verwachten de analisten geen belangrijke prijsbewegingen meer.

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft sinds december vorig jaar de (korte) beleidsrente stapsgewijze verhoogd van 2% tot 3,25%. De meeste analisten gaan uit van een verdere stijging met 25 basispunten in december.

De werkloosheid is in september licht gestegen tot 7,9%. De lange termijntendens is echter dalende.

Alhoewel de groei in het tweede kwartaal licht is afgenomen, blijft de expansie van de Amerikaanse economie opmerkelijk. Op jaarbasis bedroeg de BBP-groei in het tweede kwartaal van 2006 3,6%, tegenover 3,7% in het eerste. Achter de fraaie cijfers gaan echter ontwikkelingen schuil die op middellange termijn niet onbelangrijke risico's inhouden. Er is reeds vaak op gewezen dat het grote handelstekort van de VS op termijn problematisch wordt. Dit handelstekort blijft op een zeer hoog niveau en zou volgend jaar nog toenemen. Voor 2006 verwacht het IMF een tekort op de lopende rekening van 6,6% en voor 2007 6,9%, tegenover 6,4% vorig jaar. Deze tekorten worden door het buitenland gefinancierd tegen vooralsnog gunstige voorwaarden. Deze situatie kan alleen in stand worden gehouden mits het buitenland tegen deze voorwaarden bereid blijft een steeds groter aandeel van zijn portefeuille in Amerikaanse activa aan te houden. Een ander risico betreft de prijzen voor vastgoed. Zoals bekend werd de Amerikaanse consumptie ondersteund doordat de Amerikaanse gezinnen van de gestegen waarde van hun vastgoed profiteerden om aanvullende kredieten aan te gaan. Bij een te abrupte daling kan dit tot een ernstige verzwakking van de consumptie leiden. Als gevolg van de gestegen rente zijn de prijsstijgingen in de vastgoedmarkt reeds aan het verkleinen, terwijl het aantal begonnen woningen daalt. Tot dusver blijven de gevolgen voor de consumptie echter beperkt. De prognoses stellen voor 2006 nog een sterke BBP-groei van 3,5% in het vooruitzicht. Voor 2007 verwacht men echter, zoals elders, een duidelijke afkoeling, namelijk tot 2,6%. Dit is nog altijd meer dan in de Eurozone. Uiteraard ondervindt ook de VS de negatieve gevolgen van de hoge energieprijzen. De inflatie ligt er een stuk hoger dan in de Eurozone. In augustus bedroeg ze nog 3,8%.

De BBP-groei in Japan verzwakt. In het tweede kwartaal van dit jaar was de jaar-op-jaar-groei gedaald tot 2,2%, tegenover nog 4,0% in het vierde kwartaal 2005. De verzwakking was het meest uitgesproken in de particuliere en overheidsconsumptie. De investeringen daarentegen blijven op een hoog peil. De uitvoergroei kent evenwel een vertraging, maar bleef met 10,3% jaar-op-jaar zeer hoog in het tweede kwartaal. De analisten voorspellen een verdere verzwakking van de BBP-groei van 2,8% in heel 2006 tot 2,2% in 2007. Japan, dat jarenlang door deflatie werd geplaagd, kende in het tweede kwartaal van 2006 een licht positieve inflatie van 0,2%. Verwacht wordt dat deze waarde voor heel 2006 zal uitkomen op 0,4% om in 2007 te stijgen tot 0,6%.

V l a a n d e r e n

ALGEMEEN

De synthetische Vlaamse conjunctuurindicator nam in september 2006 een waarde aan van 55, wat wil zeggen dat de meerderheid van de onderliggende reeksen nog in stijgende lijn gaat. In juli en augustus noteerde de indicator wat hoger (respectievelijk 60 en 63). In de bijlage vindt men meer informatie.

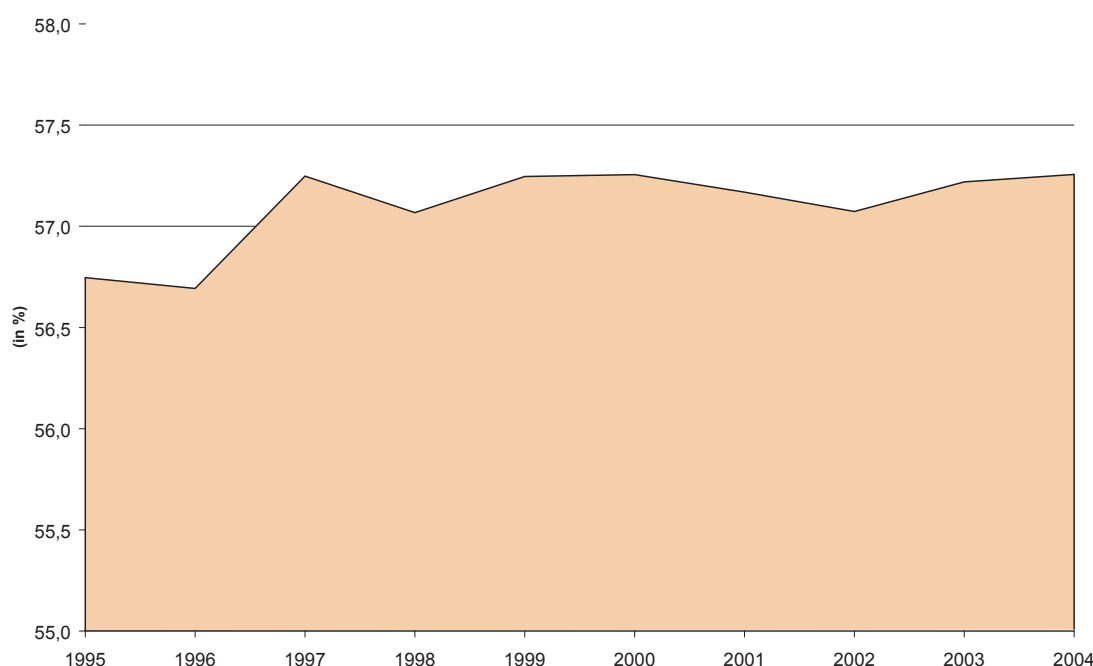
Het Federaal Planbureau (FPB) raamt de groei van de Belgische economie op + 2,7% in 2006. Dit vrij sterke groeicijfer is te danken aan de aantrekkende private consumptie en hogere exportcijfers. Naar het einde van 2006 zouden er tekenen opduiken van een verzwakking. De afzwakkende groei van de Amerikaanse economie, de verstrakking van het monetaire beleid van de ECB en de olieprijsen die zich nog steeds op een hoog niveau situeren zouden de BBP-groei doen afnemen tot + 2,2% in 2007.

Voor het Vlaamse Gewest raamt de Studiedienst van de Vlaamse Regering de groei van het BBP op + 2,9% in 2006.

Over de periode januari – augustus 2006 registreerde Graydon 7,3% minder faillissementen dan een jaar eerder. De dalende trend van 2005 (- 4,4%) wordt hiermee verder gezet. Tot nog toe verloren 19,7% minder personen hun job als gevolg van een faling in vergelijking met een jaar terug. Toch is er ook een minpunt: de daling komt uitsluitend op naam van de firma's (- 10,0%). Bij de eenmanszaken waren er over januari – augustus 2006 4,3% meer falingen. De tendens van de vorige drie jaren bestendigt zich hiermee.

Tijdens de eerste acht maanden van het huidige jaar kwamen 2,8% minder ontbindingen in de statistieken voor. Het zijn in belangrijke mate de firma's die daarvoor verantwoordelijk zijn

GRAFIEK 1: AANDEEL VAN HET VLAAMSE GEWEST
IN HET BBP VAN BELGIË
(BRON: INR, BEWERKING SVR)
BRON: GRAYDON

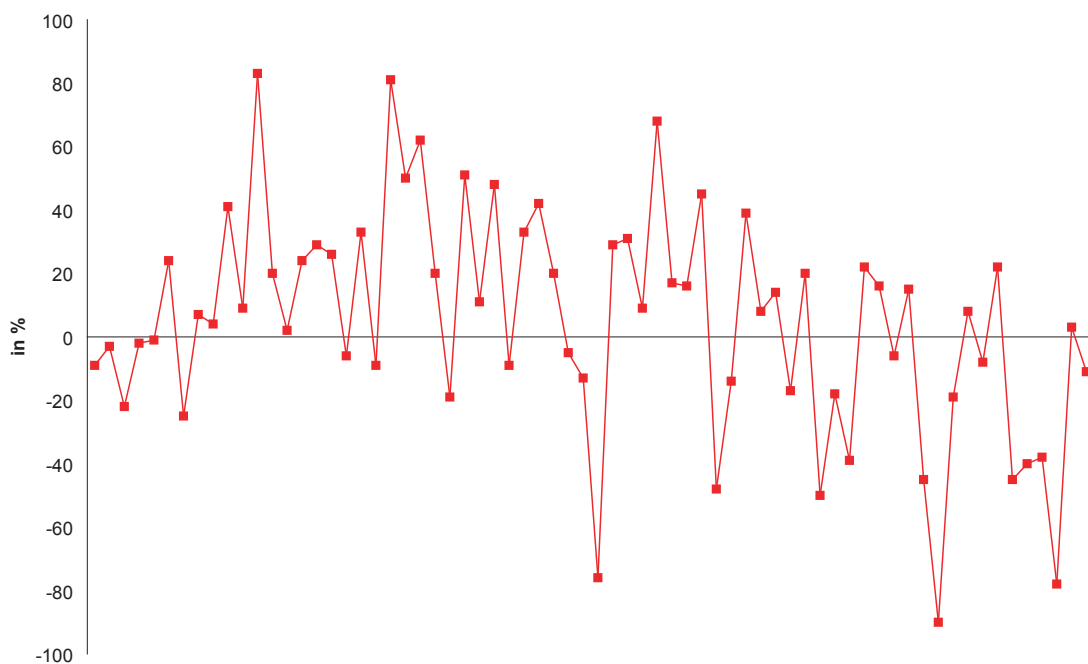

(- 13,3%). Bij de eenmanszaken was de daling veel minder uitgesproken (- 1,2%). Deze data staan in contrast met de toename van het aantal ontbindingen over heel 2005 (+ 9,2%).

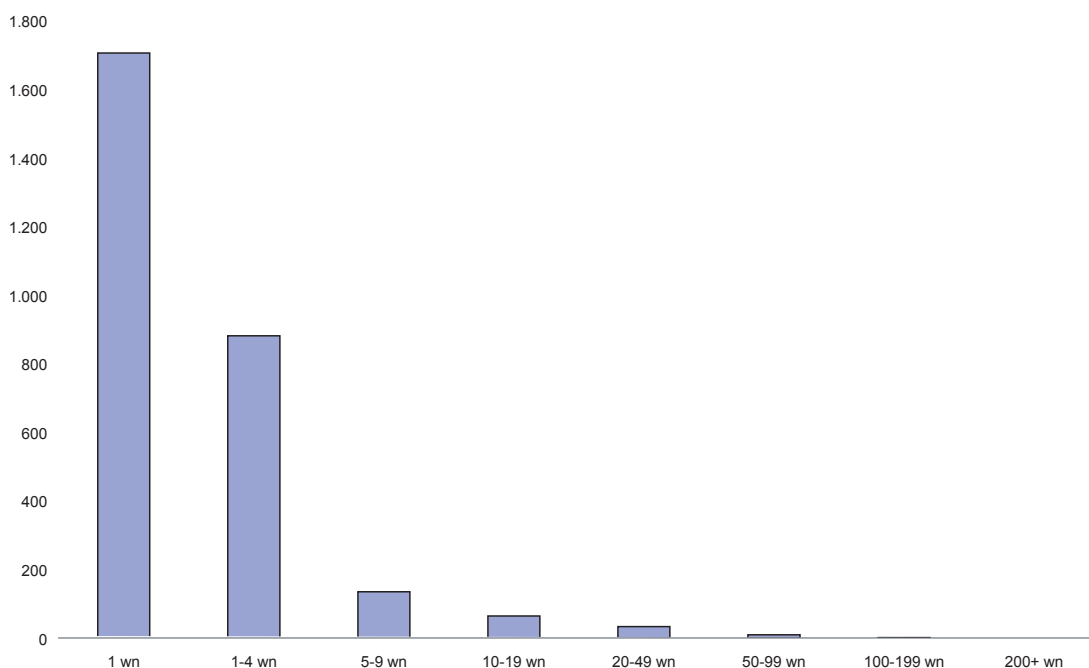
In het Vlaamse Gewest zagen tijdens de eerste acht maanden van 2006 5,5% meer bedrijven

het levenslicht in vergelijking met dezelfde periode van 2005. Zowel bij firma's (+ 8,2%) als bij eenmanszaken (+ 3,4%) waren er meer oprichtingen. Ook in 2003, 2004 en 2005 was er reeds sprake van meer opgerichte bedrijven.

GRAFIEK 2: JAAR-OP-JAAR GROEI VAN DE FAILLISEMENTEN
BRON: GRAYDON

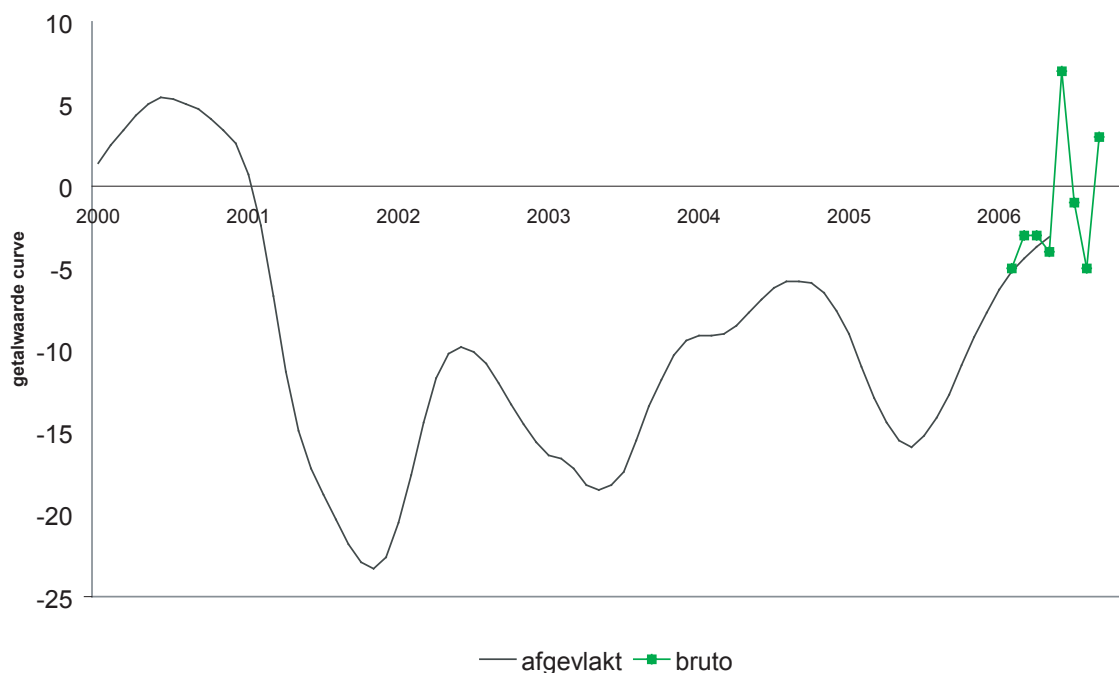
GRAFIEK 3: AANTAL FAILLISEMENTEN NAAR GROOTTEKLASSE VAN HET BEDRIJF, EERSTE DRIE KWARTALEN VAN 2006
BRON: GRAYDON

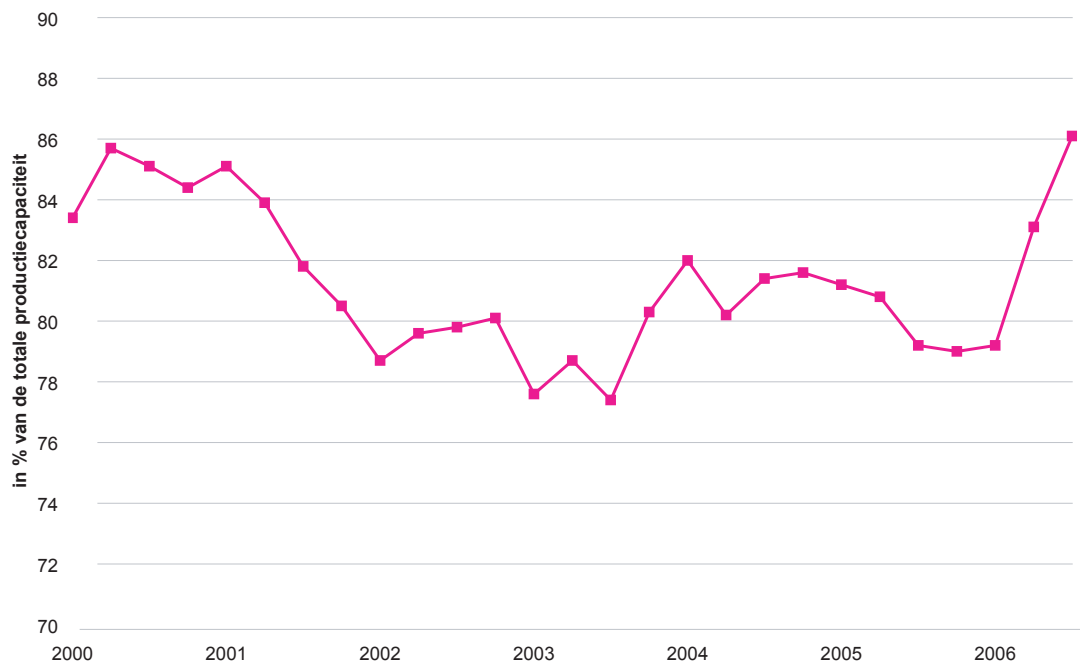
De conjunctuurcurve voor de industrie (Nationale Bank van België, NBB) is opwaarts gericht. De stijgende tendens die een aanvang nam in de tweede helft van 2005 wordt verder gezet in het zog van de betere economische situatie op wereldvlak. De vooruitzichten voor de vraag namen toe in 2005. Op het einde van dat jaar was er wel een kleine inzinking, maar bij de aanvang van 2006 volgde opnieuw een herstel. De perspectieven voor de werkgelegenheid zitten volgens de industriële bedrijfsleiders in de lift. De aantrekkende conjunctuur uit zich in een hoger productietempo. Volgens de FOD Economie, afdeling Statistiek lag de productie in de industrie in elke maand van 2006 hoger dan in 2005. Voor de recentste waarnemingen (maanden mei – juni – juli) bedroeg de groei 5,5%. Deze ontwikkeling is niet gelijk over de hoofdsectoren heen. Bij de bedrijven die intermediaire goederen produceren viel tijdens de laatste drie maanden tot juli 2006 een afname te noteren (- 2,2%). In de verdere stadia van de productiekolom zijn de recentste productiecijfers dan weer opwaarts gericht, vooral bij de investeringsgoederen (+ 11,3%) en de duurzame consumptiegoederen (+ 10,6%). De sector van de niet-duurzame consumptiegoederen kende een wat minder sterke aangroei (+ 3,2%).

De bestellingen uit binnen- en buitenland verlopen vooralsnog goed. Toch zijn ze iets minder hoog dan in het begin van het jaar. Dit is een aandachtspunt. Momenteel zijn de orderboekjes echter nog steeds goed gevuld. Een positief signaal gaat ook uit van het lage voorraadpeil: vroeg of laat zal er moeten geproduceerd worden om deze aan te vullen. De aantrekkende industriële activiteit zorgt ervoor dat de bezettingsgraad van het productievermogen sterk toenam tot 86,1% bij de aanvang van het derde kwartaal van 2006. De toename is bij alle hoofdindustriegroepen merkbaar. De aantrekkende productie, afnemende voorraden en oplopende capaciteitsbezetting hebben een invloed op het investeringspeil. In mei jongstleden voorzagen de bedrijfsleiders uit de Belgische industrie een toename van hun investeringspeil met 16,1% voor 2006. Het is tien jaar geleden dat nog zo'n sterke investeringshousse voorzien werd in de voorjaarsenquête over de investeringen. De export kende een afzwakkende groei in de loop van 2005. De betere internationale conjunctuur zal een stimulans betekenen voor de uitvoer in 2006. In het eerste trimester lag deze volgens voorlopige cijfers van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) nominaal 8,0% hoger dan een jaar eerder. De oplopende oliepijzen en de sterke binnenlandse vraag zorgden ervoor dat de waarde van de invoer in 2004 en 2005 sterker groeide dan deze van de uitvoer.

GRAFIEK 4: CONJUNCTUURCURVE
VERWERKENDE NIJVERHEID
VLAAMSE GEWEST
BRON: NBB

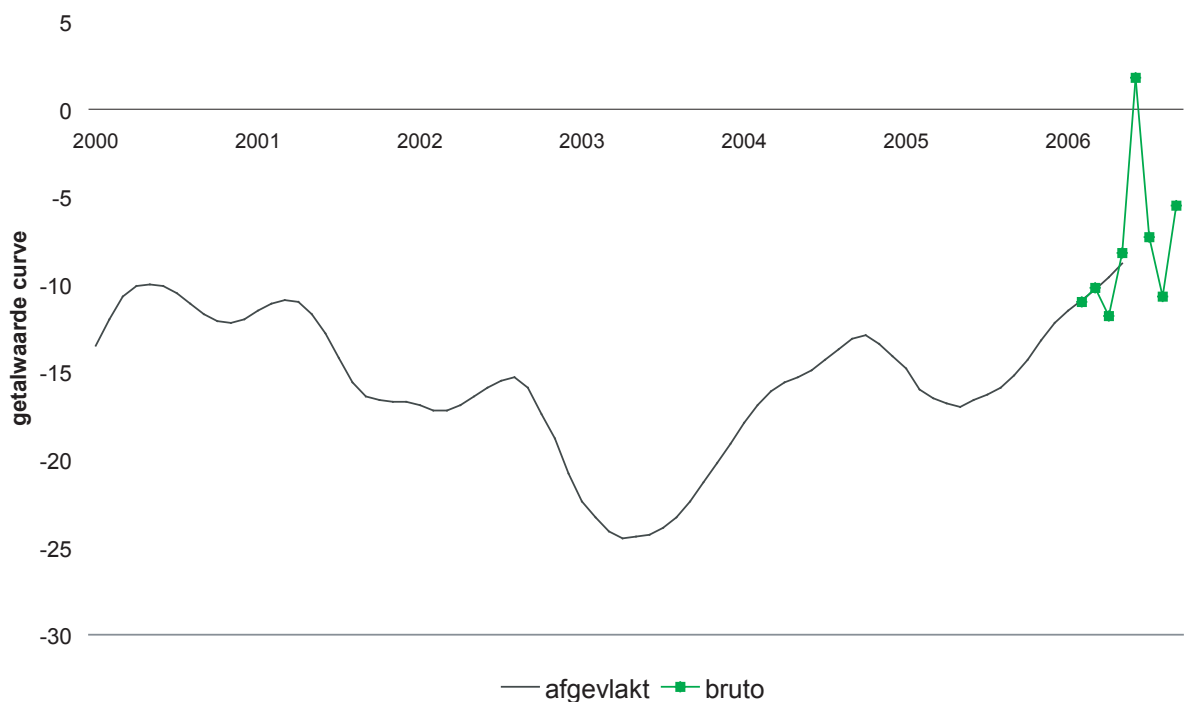
GRAFIEK 5: BEZETTINGSGRAAD VAN HET PRODUCTIEVERMOGEN (SEIZOENGEZUIVERD), GEZAMENLIJKE VERWERKENDE NIJVERHEID
Bron: NBB

HANDEL

De conjunctuur in de handel oogt eveneens goed. De omzet neemt er toe en de bestellingen zitten in de lift. Een gevolg hiervan is dat de voorraden afnemen. Volgens de ondervraagde handelaars is de vraag in hun sector nog steeds stijgende..

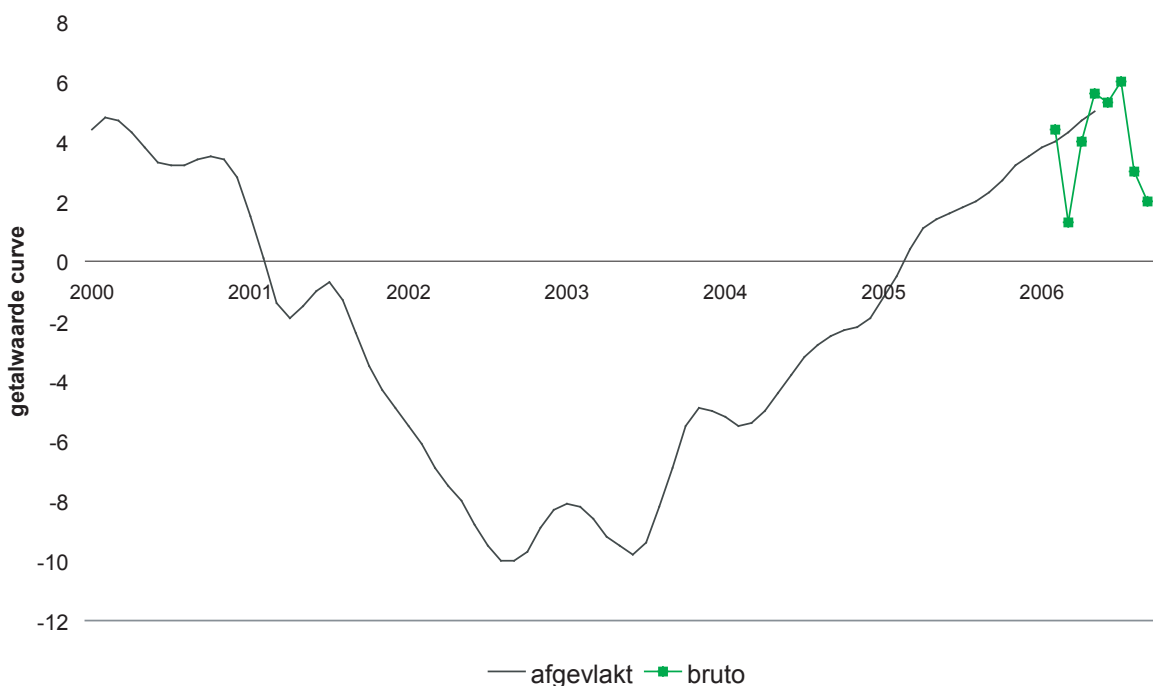
GRAFIEK 6: CONJUNCTUURCURVE HANDEL
Bron: NBB

De conjunctuurcurve in de ruwbouw bevindt zich nu reeds drie jaren in een opgaande fase. De bedrijvigheid neemt lichtjes toe, zij het dat de recentste brutowaarden wat minder goed zijn. Voor de hele bouwsector registreerde de FOD Economie, afdeling Statistiek een afname van de productie over de laatste drie maanden tot juli 2006 met 2% jaar-op-jaar. Het orderbestand geraakte de laatste jaren steeds sterker gevuld, maar lijkt in 2006 haar hoogtepunt te hebben bereikt. Toch zijn bedrijfsleiders daarover nog steeds heel optimistisch. Parallel daarmee hebben zij gunstige vooruitzichten voor de werkgelegenheid. uitoefenen op het aantal bouwvergunningen. Het Vlaamse Gewest telde gedurende de eerste drie trimesters van 2005 3,8% meer begonnen woningen dan het jaar voordien. Ook hier wordt de opwaartse beweging van 2004 gecontinueerd, doch aan een zwakker tempo. In het bijzonder doet de bouw van appartementen het goed. Het aantal begonnen verbouwingen daarentegen dook met 12,2% tijdens de eerste drie kwartalen

van 2005. In 2004 werd reeds een lichte daling geregistreerd (-2,3%). De VCB gewaagt op langere termijn nog steeds van een gestage toename. Volgens gegevens van de FOD Economie, afdeling Statistiek waren er in het eerste trimester van dit jaar 25,1% meer bouwvergunningen dan vorig jaar. Dit sluit aan bij de twee jaren van sterke groei, 2004 en 2005. Het aantal begonnen woningen lag tijdens de eerste twee maanden van 2006 1,1% hoger. Over het hele jaar 2005 was er sprake van een groei met 8,5%. Met de verbouwingen is het minder goed gesteld: een afname met 6,3% tijdens de eerste twee maanden van dit jaar. Sedert 2004 gaat het aantal begonnen verbouwingen in dalende lijn. Tijdens de jaren daarvoor was er echter een gestage toename. Dit maakt dat het totale aantal verbouwingen in 2005 nog steeds 38% hoger ligt dan in 1996, en nog steeds 3% hoger dan in 2000. De Vlaamse Confederatie Bouw (VCB) is minder optimistisch voor de toekomst omwille van mogelijke rentestijgingen, waardoor lenenduurder wordt, en prijsstijgingen voor bouwmaterialen.

GRAFIEK 7: CONJUNCTUURCURVE BOUW
VLAAMSE GEWEST
Bron: NBB

GEZINNEN

Het vertrouwen van de Belgische consumenten zat in de lift in het najaar van 2005. Gedurende de eerste maanden van 2006 was er een lichte verzwakking. Recent volgde opnieuw een versteviging, zodoende dat het vertrouwen zich nu grosso modo op het niveau van 2004 situeert. De Belgische consumenten blijken de laatste maanden iets optimistischer te zijn geworden over de evolutie van de werkloosheid. Volgens het FPB zal de particuliere consumptie in België in 2006 met 2,3% toenemen. Dat is een versnelling van de groei in vergelijking met beide voorgaande jaren. Gunstigere werkgelegenheidsvooruitzichten, de toename van de inkomens uit vermogen, de lichte afkoeling van de inflatie en de hervorming van de personenbelasting zijn volgens deze instelling de oorzaak daarvan.

ARBEIDSMARKT

De positieve ontwikkeling van de (seizoengezuiverde) uitzendactiviteit zette zich verder door in het tweede trimester van 2006 in het verlengde van een gunstige conjunctuur. Het aantal gepresteerde uren uitzendarbeid, zoals bijgehouden door Federgon, nam toe op kwartaal- (+3,5%) en op jaarbasis (+14,7%). De uitzenduren stegen zowel in het bedienden- als het arbeiderssegment. van de beter wordende economische situatie. De snelle ramingen van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) tonen eveneens aan dat het aantal werknemers met hoofdverblijfplaats in het Vlaamse Gewest in het eerste kwartaal van 2006 lichtjes aangroeide in vergelijking met een jaar (+1%) eerder.

De VDAB ontving in september 2006 7,1% vacatures (Normaal Economisch Circuit zonder

interim) meer dan in de maand voordien. De jaar-op-jaar aangroei van de ontvangen werkaanbiedingen bedroeg 26,8%. Ook dit is een uiting van een betere conjunctuur.

Het Vlaamse Gewest telde eind september 2006 230.580 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). Dat zijn er 7,3% minder dan in september 2005. Daarmee wordt de dalende trend, die begon in oktober 2005, nog steeds verder gezet. De relatief sterkere afnames in 2006 worden voor een deel teweeggebracht door administratieve aanpassingen. Tot eind december 2005 baseerde de VDAB zich voor het bijhouden van de werkzoekendendatabank op de aan- en afwezigheid bij de stempelcontroles. Vanaf januari 2006 wordt de VDAB-databank geactualiseerd op basis van ondermeer de Dimona-gegevens over de in- en uitdiensttredingen van werknemers. Niettegenstaande het aantal vrouwelijke niet-werkende werkzoekenden (-7,4%) meer kromp op jaarbasis dan de mannelijke NWWZ (-7,1%), blijft deze groep in absoluut aantal nog steeds groter.

In vergelijking met een jaar terug nam het aantal jonge werkzoekenden in september 2006 af. Ook de 25-49-jarigen zagen hun rangen uitdunnen. De vijftigplussers daarentegen kenden wel een toename.

Op jaarbasis ging de werkloosheid naar studieniveau bij elke categorie omlaag, maar het zijn de hogeschoolden (-9,6%) die de betere cijfers kunnen voorleggen vergeleken met de kortgeschoolden (-6,2%) en de middengeschoolden (-7,6%).

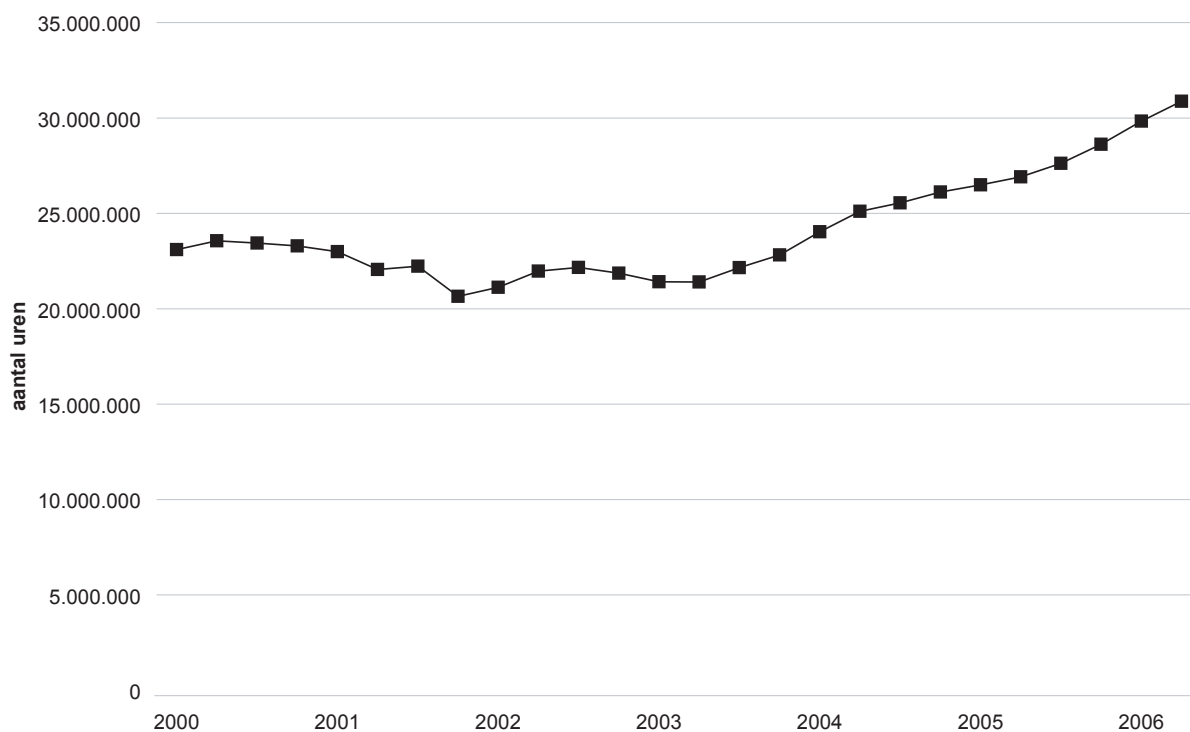
Tegenover september 2005 verminderde de kortdurige werkloosheid in september 2006 met 13,6%; ook het aantal NWWZ die tussen 1 en 2 jaar zonder baan zit daalde met 11,8%. De groep van werkzoekenden met een langere werkloosheidsduur (meer dan 2 jaar) breidde daarentegen uit met 11,8%. Deze toename wordt verklaard door het doorschuiven van de cohorte ingeschreven oudere werkzoekenden en PWA-werknemers die in 2004 mee in de statistieken opgenomen werden.

De Vlaamse werkloosheidsgraad, die de verhouding weergeeft tussen het aantal werkzoekenden en de beroepsbevolking, kwam in september 2006 op 8,2%. Daarmee komt

deze op een lager niveau te liggen ten opzichte van de vorige maand en het jaar voordien. De werkloosheidsgraad bij de vrouwen (10,0%) is nog altijd hoger dan bij de mannen (6,8%).

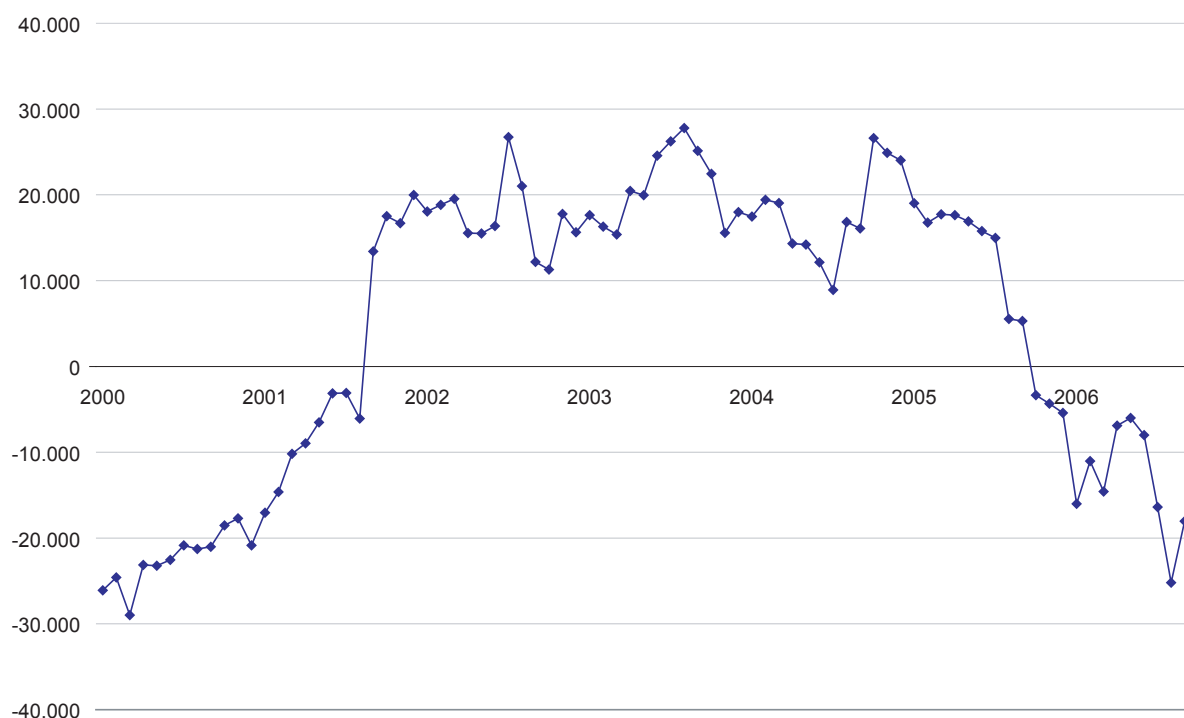
GRAFIEK 8: UITZENDACTIVITEIT
(SEIZOENSGEZUIVERD)

BRON: FEDERGO

GRAFIEK 9: JAAR-OP-JAAR GROEI VAN HET AANTAL NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

BRON: VDAB

De bedrijfstakken in het Vlaamse Gewest: evolutie van de spreiding en het aandeel van de technologie- en kennisintensieve sectoren

INLEIDING

Internationale handels- en kapitaalsstromen zorgen ervoor dat economieën in toenemende mate op elkaar afgestemd geraken. Dit heeft ongetwijfeld invloed op de activiteiten die elk land of elke regio uitoefent. Daarnaast zorgen productiviteitsontwikkelingen voor soms uiteenlopende evoluties binnen handel of industrie. Heeft dit alles een invloed gehad op de spreiding van de Vlaamse sectoren? Aan de hand van een aantal indicatoren wordt een beeld gebracht van de concentratiegraad van de Vlaamse bedrijfstakken.

Een tweede aspect handelt over innovatie. Het grotere belang van het gebruik van technologie of kennis in het productieproces is een vereiste opdat innovatiegedreven economieën verder blijven groeien. Hierna stellen we de vraag of deze sectoren in Vlaanderen aan belang winnen in de tijd.

De analyses werden uitgevoerd op het ESR-95 bronnenmateriaal van het INR. Deze statistiek is voor de Belgische gewesten pas sinds 1995 beschikbaar. De hierboven geschetste ontwikkelingen laten zich uiteraard over een lange termijn voelen. De data zijn zowel gebaseerd op de bruto toegevoegde waarde als op de totale werkgelegenheid (werknemers en zelfstandigen) in het Vlaamse Gewest voor de periode 1995 - 2004. Telkenmale gaat het over de zogenaamde A60-indeling (= NACE 2-digitsectoren).

EVOLUTIES IN DE SECTORALE SPREIDING OVER DE PERIODE 1995-2004

Anno 2004 maakten de drie belangrijkste sectoren in het Vlaamse Gewest 28,4% van de bruto toegevoegde waarde uit. Het gaat om de zakelijke diensten, onroerend goed en verhuur en groothandel. Voegt men daarbij de gezondheidszorg en maatschappelijke diensten en het onderwijs, dan zijn deze vijf sectoren goed voor reeds 41,6% van de toegevoegde waarde in het Vlaamse Gewest. Twee vaststellingen daarbij:

- sedert 1995 is het belang van deze drie, respectievelijk vijf sectoren lichtjes toegenomen in de tijd (met 3,8, respectievelijk 4,8 procentpunt).

- Daarnaast blijkt de concentratie uitgedrukt in termen van de totale tewerkstelling groter (33,0% voor de top-3 en 47,0% voor de top-5). Het is echter ook zo dat niet steeds dezelfde sectoren de top uitmaken volgens toegevoegde waarde dan wel tewerkstelling. Volgens totale tewerkstelling staan de overheid, de kleinhandel en reparatie in de top-5 en verdwijnt onroerend goed en verhuur en groothandel.

We kunnen de mate waarin bedrijfstakken gediversifieerd, dan wel geconcentreerd voorkomen ook op andere wijzen uitdrukken. De diversiteitsindex¹ is een maat voor de spreiding van de sectoren. Bij een waarde van

¹ De diversiteitsindex = $(2/((n-1) \times \sum Xi)) \times (\sum Xi - \text{MAX } Xi)$, met Xi = de waarde van een sector uitgedrukt in bruto toegevoegde waarde, respectievelijk totale werkgelegenheid.

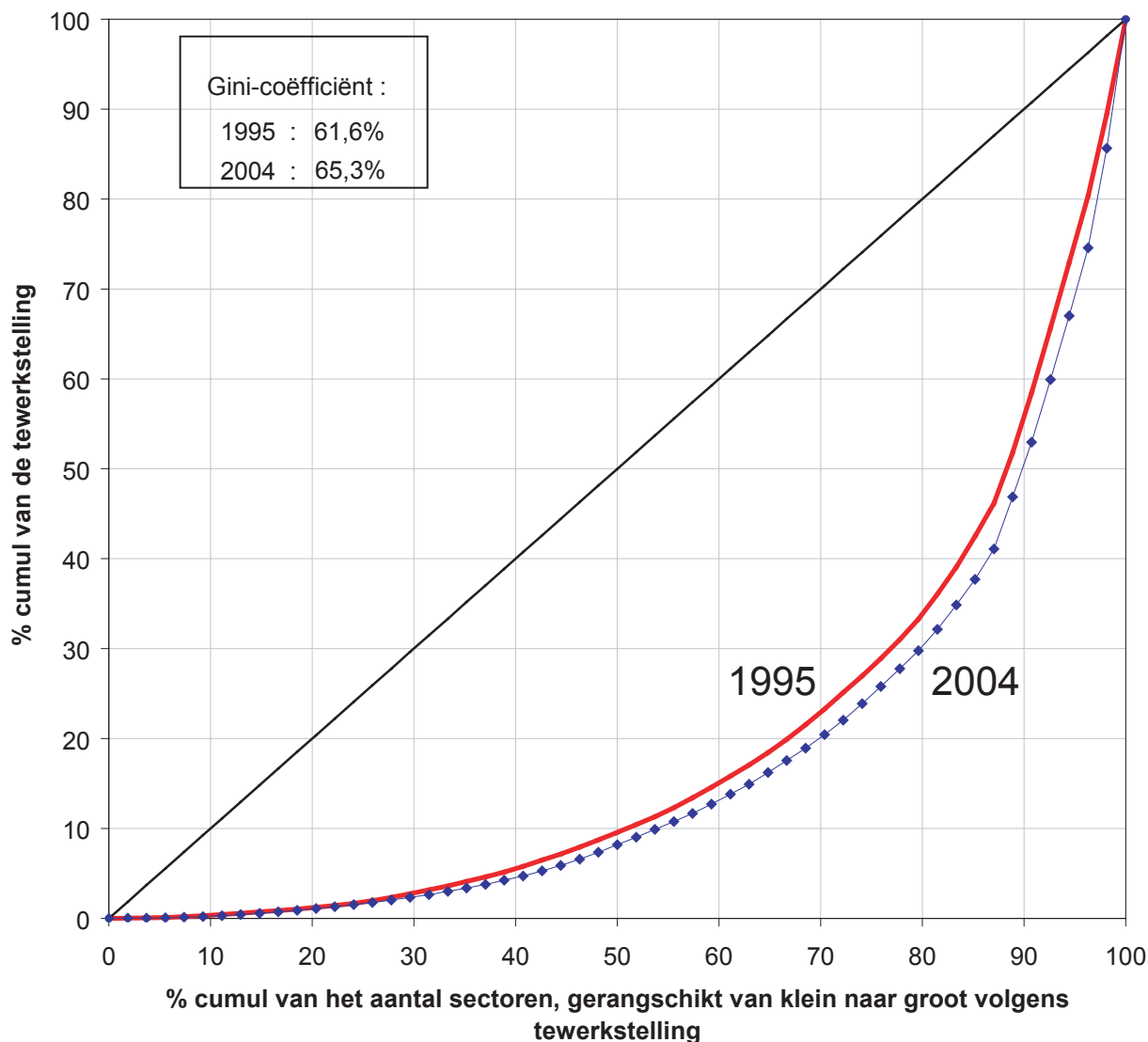
nul is er absolute ongelijkheid van de spreiding (één sector maakt de dienst uit). Naarmate de indicator in waarde toeneemt zijn de sectoren evenrediger gespreid. De maximale omvang van de diversiteitsindex is echter functie van het aantal waarden. Een gelijkaardige indicator is de Theil-coëfficiënt. Deze leest analoog als het voorgaande kengetal, maar de maximale waarde is gelijk aan één.

De diversiteitsindex toegepast op de toegevoegde waarde varieert niet zo sterk over de tijd. De waarde ligt in 2004 (0,0337) nauwelijks lager dan in 1995 (0,0341). De Theil-index² laat een iets sterkere daling zien van afgerond 0,85 in

1995 naar 0,83 in 2004. Deze vaststellingen blijven overeind bij de berekening volgens de totale werkgelegenheid.

Uit deze kengetallen mogen we concluderen dat de spreiding van de sectoren in het Vlaamse Gewest iets ongelijker is geworden. Dit wordt finaal geïllustreerd aan de hand van de Lorenz-curven en bijhorende Gini-coëfficiënten voor de spreiding van de totale werkgelegenheid. In 1995 bedroeg de Gini-coëfficiënt 61,6%. In 2004 liep die reeds op tot 65,3% wat ook hier duidt op een ongelijkere spreiding van de tewerkstelling over de sectoren.

GRAFIEK 10: LORENZ-CURVE VAN DE TEWERKSTELLING IN VLAAMSE SECTOREN IN 1995 EN 2004
BRON: INR, BEWERKING SVR

² De Theil-coëfficiënt = $1 - (\sum ((X_i / \text{gemiddelde}) \times \ln (X_i / \text{gemiddelde}))/n \times (1/\ln n))$, met X_i zoals in de voetnoot hiervoor.

Tabel 2: Aandeel van de grootste sectoren, diversiteits- en Theil-indices van de Vlaamse bedrijfstakken volgens de A60-indeling. Berekeningen op basis van de bruto toegevoegde waarde over 1995 – 2004

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
% aandeel 3 grootste sectoren	36,8	37,6	37,6	38,2	38,7	39,0	40,0	40,5	41,2	41,6
% aandeel 5 grootste sectoren	24,6	25,3	25,4	25,9	26,0	26,6	27,4	27,5	28,0	28,4
Diversiteits-index	0,0341	0,0340	0,0341	0,0341	0,0341	0,0339	0,0337	0,0338	0,0337	0,337
Theil-index	0,8496	0,8473	0,8483	0,8467	0,8447	0,8445	0,8393	0,8360	0,8340	0,8337

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op basis van INR data

Tabel 3: Aandeel van de grootste sectoren, diversiteits- en Theil-indices van de Vlaamse bedrijfstakken volgens de A60-indeling. Berekeningen op basis van de totale werkgelegenheid over 1995 – 2004

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
% aandeel 3 grootste sectoren	41,6	42,2	42,7	43,2	43,8	44,3	44,5	45,6	46,1	47,0
% aandeel 5 grootste sectoren	27,0	27,8	28,5	29,2	29,7	30,5	30,8	31,8	32,1	33,0
Diversiteits-index	0,0338	0,0336	0,0333	0,0331	0,0329	0,0326	0,0326	0,0325	0,0325	0,0323
Theil-index	0,8313	0,8285	0,8264	0,8244	0,8219	0,8187	0,8176	0,8104	0,8072	0,8021

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op basis van INR data

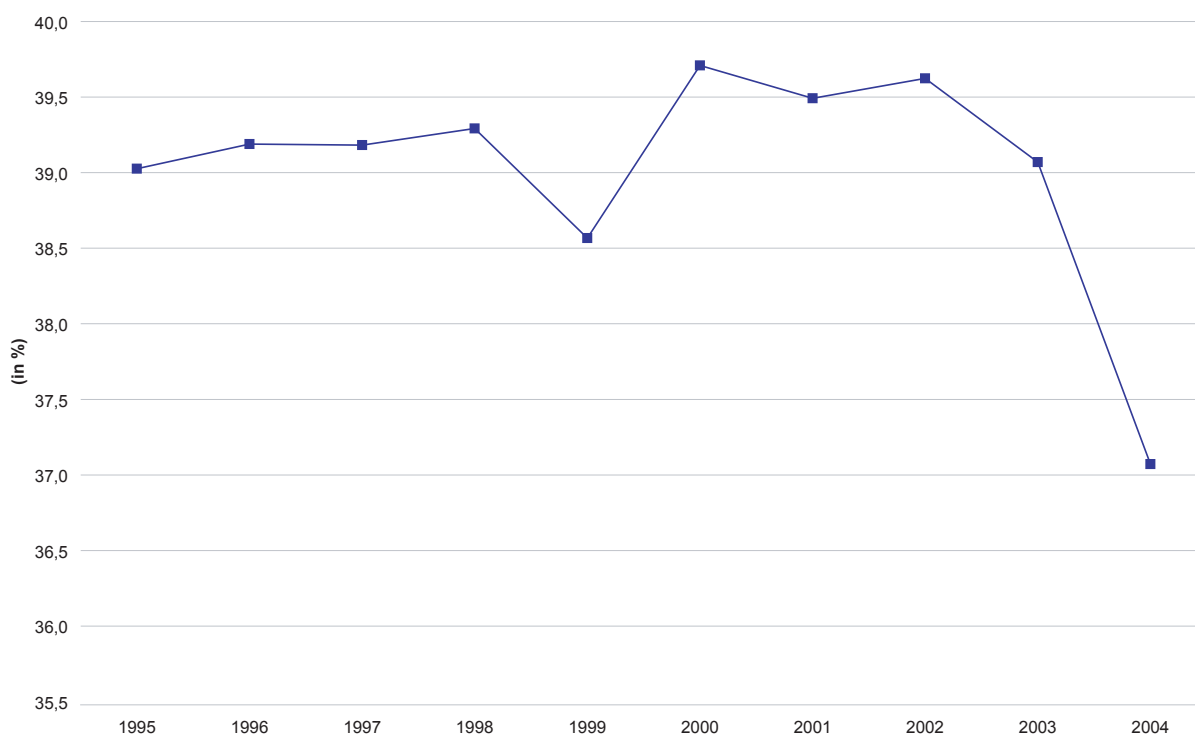
ONTWIKKELINGEN VAN TECHNOLOGIE- EN KENNISINTENSIEVE SECTOREN OVER DE PERIODE 1995 – 2004

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) deelt de industriële bedrijfstakken in volgens O&O intensiteit, gaande van hoog- tot laagtechnologische sectoren³.

Het gewicht van deze industrietakken wordt hierna afgezet tegenover de hele industrie in plaats van de hele economie. Omwille van een grotere internationale prijsconcurrentie en een grotere productiviteit is de nominale ontwikkeling van de toegevoegde waarde in de industrie immers anders dan voor de handel en diensten.

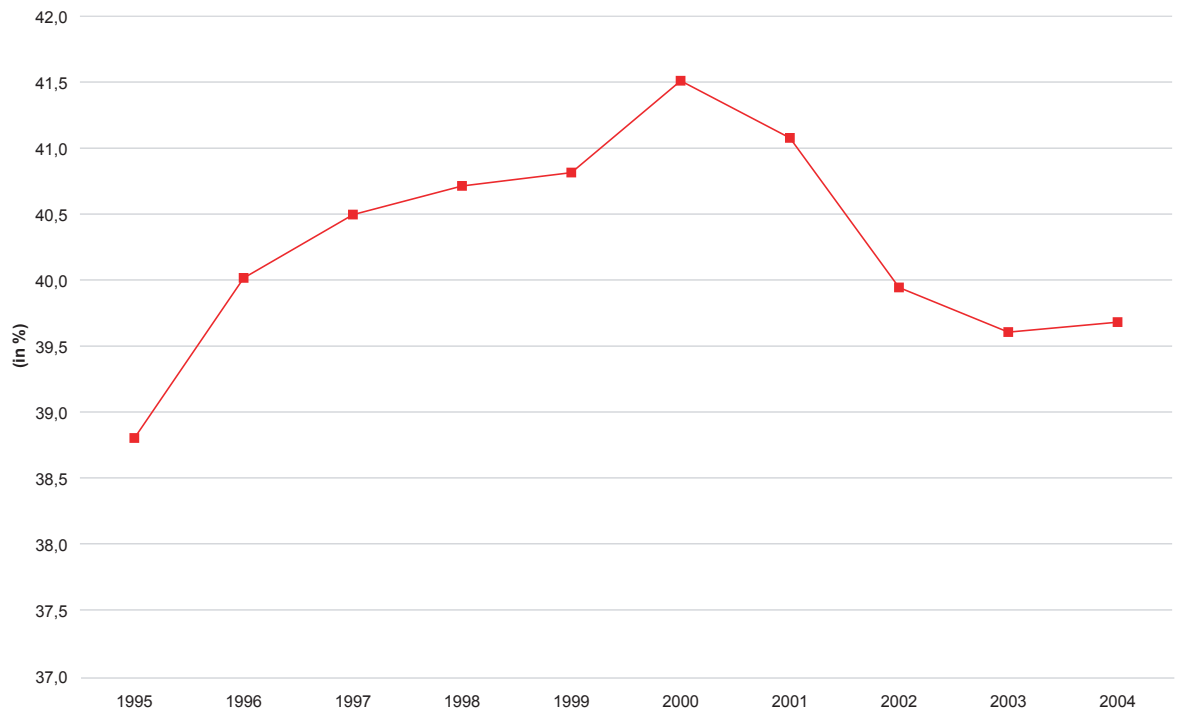
De hoog- tot medium-hoogtechnologische sectoren maakten in 2004 37,1% uit van de bruto toegevoegde waarde in de industrie. Dit is het laagste quotum van de tien geregistreerde jaren. In 2000 maakte deze categorie nog 39,7% uit. De relatief zwakkere prestatie is te wijten aan de sector van de audio-, video- en telecommunicatie apparatuur en de automobielenindustrie. De eerste sector kende een boom tot in 2000 maar onderging sindsdien de nadelige gevolgen van de afkoeling van de IT hype. Ook in de chemie loopt de toegevoegde waarde terug tijdens de laatste jaren. Toch zijn er ook sectoren die zich onderscheiden zoals de farmacie. De medium-laagtechnologische industrie doet het beter. Met een aandeel van 25,3% in 2004 is deze in vergelijking met 1995 met 3,8 procentpunt gegroeid. Dit komt op naam van de petrochemie en in wat mindere mate van de kunststofnijverheid en de metaalproducten.

GRAFIEK 11: AANDEEL VAN DE (MEDIUM)-
HOOGTECHNOLOGISCHE SECTOREN IN DE VLAAMSE INDUSTRIE
OP BASIS VAN DE BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE
BRON: INR, BEWERKING STUDIEDIENST VAN DE VLAAMSE REGERING

³ Hoogtechnologisch: NACE 353, 244, 30, 32, 33. Medium-hoogtechnologisch: NACE 31, 34, 24 minus 244, 352, 354, 355, 29. Medium-laagtechnologisch: NACE 23, 25, 26, 351, 27, 28. Laagtechnologisch: NACE 36, 37, 20, 21, 22, 15, 16, 17, 18, 19. De ESR-95 data op het niveau van NACE 3-digitaal werden geschat a.h.v. de procentuele structuur uit de meer gedetailleerde RSZ-statistiek.

GRAFIEK 12: AANDEEL VAN DE KENNISINTENSIEVE DIENSTEN IN DE VLAAMSE TERTIAIRE SECTOR OP BASIS VAN DE BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE
BRON: INR, BEWERKING STUDIEDIENST VAN DE VLAAMSE REGERING

De laagtechnologische industrie wist ongeveer eenzelfde aandeel te behouden over de periode in kwestie.

Het aandeel van de hoog- tot medium-hoogtechnologische sectoren in de industriële werkgelegenheid is geringer (33,5% in 2004). Dat heeft te maken met de grotere arbeidsproductiviteit in deze categorie van bedrijven.

Eurostat heeft een analoge indeling gemaakt voor de marktdiensten. Hier is een onderscheid tussen drie types kennisintensieve diensten⁴ en de minder kennisintensieve diensten. Deze sectoren worden gesitueerd binnen de tertiaire sector als geheel (waaronder ook de publieke diensten). In vergelijking met 1995 wonnen de kennisintensieve diensten in 2004 iets in belang (van 38,8% naar 39,7%), zij het dat de top bereikt werd in 2000 (41,5%). De kennisintensieve high-techdiensten en kennisintensieve marktdiensten onderscheidden zich daarbij het meest. Vooral de zakelijke diensten waren hier de motor van

de groei. De evolutie was minder rooskleurig voor de kennisintensieve financiële diensten. Deze sector kende de afgelopen jaren dan ook heel wat herstructureringen. De minder kennisintensieve marktdiensten tenslotte zagen een lichte daling van hun aandeel in de tertiaire toegevoegde waarde tussen 1995 (31,3%) en 2004 (30,8%), zij het dat het dalpunt bereikt werd in 2000.

In termen van werkenden doet zich bij de tertiaire marktdiensten hetzelfde voor als bij de industriële sectoren: met 27,7% van de tertiaire werkgelegenheid is dit inferieur aan dit van de toegevoegde waarde. Ook hier moet de reden gezocht worden in de hogere arbeidsproductiviteit in vergelijking met de niet-marktdiensten. Sedert 1995 is er wel een sterkere toename van het werkgelegenheidsaandeel (+ 2,9 procentpunt) dan dat van de toegevoegde waarde.

4 Kennisintensieve high-techdiensten: NACE 64, 72, 73. Kennisintensieve marktdiensten: NACE 61, 62, 70, 71, 74. Kennisintensieve financiële diensten: NACE 65, 66, 67. Minder kennisintensieve marktdiensten: NACE 50, 51, 52, 55, 60, 63.

CONCLUDEREND

Een aantal indicatoren wijzen erop dat de spreiding van de sectoren in Vlaanderen toegenomen is. Dat wil zeggen dat er grotere verschillen zijn in de omvang van de sectoren in 2004 dan in 1995, en dit zowel in termen van (nominale) toegevoegde waarde als van werkgelegenheid. Deze topic gaat niet dieper in op de redenen daarvan.

Het aandeel van de hoog- en mediumhoogtechnologische sectoren in de industrie is iets afgenomen in de tijd. Tijdens de hoogconjunctuur van 2000 waren zij wat prominenter aanwezig in de Vlaamse industrie. Dit is een aandachtspunt wil Vlaanderen verdere stappen zetten in de richting van de vernieuwing van het economisch weefsel. Gelukkig nam het belang van de kennisintensieve diensten in de tertiaire sector toe over de periode 1995-2004.

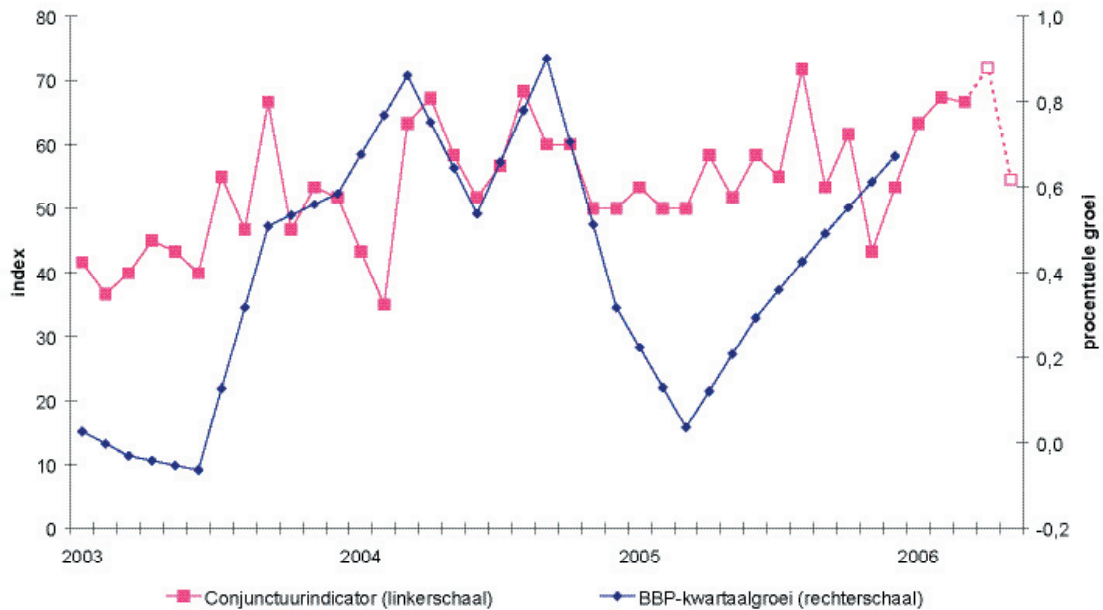
Bijlage: De Vlaamse diffusie-index

VERLOOP

De conjunctuurindicator is een maatstaf voor het aandeel Vlaamse economische reeksen die een stijgende trend optekenen. De indicator nam een vrij hoge waarde aan begin 2006 (tot boven 70). Na een daling tot een matige 43 in april heeft zich een stijging ingezet tot en met de maand augustus. In september stellen we een verzwakking tot 55 vast. Volgens voorspellingen van de Studiedienst van de Vlaamse Regering zou de conjunctuur in oktober verder aan kracht verliezen, om in november weer iets op te veren. Het gaat echter om voorlopige resultaten die later door meer onderliggende reeksen zullen moeten gestaafd worden. In vergelijking met vorig jaar is voor de eerste 9 maanden van 2006 een stijging vast te stellen. De gemiddelde waarde voor 2005 bedroeg 55. In 2006 constateren we totnogtoe een gemiddelde van 60. De Vlaamse conjunctuur begint de gevolgen te ondervinden van een verzwakkende wereldconjunctuur. De afnemende uitvoer naar Azië en Amerika laat zijn sporen na. In de zeer exportgerichte halffabricaten zijn de vooruitzichten inzake de vraag en de werkgelegenheid negatiever dan in de afgelopen maanden en stijgen de voorraden. Toch verbetert in dezelfde sector de export en de beoordeling van de huidige orderpositie. In de investerings- en vooral de consumptiegoederen zijn de vooruitzichten positiever. Het aantal openstaande vacatures gaat nog altijd in stijgende lijn.

Maand	Vlaamse conjunctuurindicator (waarden begrepen tussen 0 en 100)
juni 2006	50
juli 2006	60
augustus 2006	63
september 2006	55
oktober 2006 (a)	42
november 2006 (a)	45

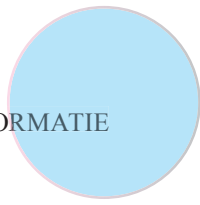
Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering.
(a) voorlopig

WAT?

De Vlaamse conjunctuurindicator is samengesteld uit een aantal onderliggende reeksen die elk een partieel beeld geven van de Vlaamse conjunctuur. Deze reeksen worden gekozen op basis van hun relevantie voor conjunctuuranalyse en omwille van hun voorlopend of samenvallend verloop met het BBP. Vooraleer ze opgenomen worden in de diffusie-index worden ze ontdaan van kalender- en seizoeninvloeden.

Voor de constructie van de indicator wordt eerst nagegaan hoeveel van deze onderliggende reeksen stijgen (gewicht = 1), gelijk blijven (gewicht = 0,5) en dalen (gewicht = 0). De som van deze waarden wordt opgeteld en uitgedrukt in procent van het aantal reeksen. De Vlaamse conjunctuurindicator blijkt bovendien twee maanden voor te lopen op de economische activiteit. Dat wil zeggen dat de waarde die berekend werd voor september gebaseerd is op informatie van gegevens van juli.

De *prognose van het Vlaamse BBP* komt als volgt tot stand: eerst wordt gezocht naar reeksen die correleren met de evolutie van het Vlaamse BBP (industriële productie, conjunctuurcurve verwerkende nijverheid, Belgisch BBP, BBP buurlanden). Er worden een aantal regressies uitgevoerd van deze reeksen op het Vlaamse BBP om na te gaan welke de beste 'fit' is.

Vervolgens worden de reeksen 'vooruitberekend' aan de hand van ARIMA-prognoses. Voor het Belgische BBP worden de prognoses van een aantal instituten genomen. De bekomen waarden worden in het model ingebracht om aldus te resulteren in een schatting van de groei van het Vlaamse BBP voor het huidige jaar.

De *conjunctuurenquêtes van de Nationale Bank van België* bij de ondernemingen worden maandelijks uitgevoerd. Deze omvatten op regionaal vlak een aantal vragen bij de bedrijven uit industrie, handel en bouw over het verloop van de activiteit en de vooruitzichten. Zij zijn een belangrijke, en vooral actuele graadmeter van de conjunctuur.

Het *indexcijfer van de industriële productie* is een index die opgesteld wordt door de Algemene Directie Statistiek op basis van enquêtes bij de ondernemingen; de oorspronkelijke reeks wordt verbeterd voor de ongelijke duur van de maanden, seizoengezuiverd en

afgevlakt om de trend te kunnen afleiden. Door het invoeren van het Prodcom-systeem voor de maandstatistieken van de industriële productie zijn er, vanaf januari 1994, belangrijke wijzigingen inzake methodologie en resultaten.

De *capaciteitsbezettingsgraad* in de industrie wordt berekend door de NBB en geeft aan welk percentage van het geïnstalleerde productievermogen effectief wordt aangewend. De basisgegevens werden seizoengezuiverd om dan de trend te kunnen bepalen.

De statistiek van de *faillissementen, oprichtingen en stopzettingen* is afkomstig van Graydon Belgium NV. Deze registreert de gegevens bij de rechtbanken van Koophandel. Het telmoment is het ogenblik dat een vonnis geveld wordt (en niet het ogenblik waarop het vonnis gepubliceerd wordt in het Belgisch Staatsblad).

De *uitvoer van goederen* wordt berekend door het Instituut voor de Nationale Rekeningen. Deze regionaliseert nationale gegevens op basis van de postcode van de respondenten. De gegevens van multiregionale ondernemingen worden gecorrigeerd door in een enquête te peilen naar de regionale oorsprong van de uitvoer.

Het *consumentenvertrouwen* is gebaseerd op een maandelijkse enquête van de Nationale Bank van België. De indicator is het gemiddelde van de antwoorden op vier vragen (uit een

langere reeks). Deze hebben betrekking op de economische situatie in België, de toestand van de werkloosheid en op de eigen financiële situatie en het spaarvermogen. Recent financiert de Studiedienst van de Vlaamse Regering ook dit onderzoek op Vlaams vlak. Pas binnen enkele jaren zal dit resulteren in een analyseerbare reeks.

De *inschrijvingen van personenwagens* zijn afkomstig van Febiac. Deze omvatten ook de personenwagens voor dubbel gebruik. De transit van motorvoertuigen is niet inbegrepen (diplomatieke nummerplaten, executieve nummerplaten, tijdelijke nummerplaten).

De *werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA)*: de volledig werklozen die niet gebonden zijn door een arbeidsovereenkomst en die werkloosheids- of wachtuitkeringen genieten, en bovendien zijn ingeschreven als werkzoekende voor een voltijdse betrekking. De oudere niet meer ingeschreven WZUA's zijn hier niet inbegrepen.

De *langdurige WZUA's*: WZUA's met een inactiviteitsduur van 2 jaar en meer, exclusief de oudere WZUA's die niet meer ingeschreven zijn.

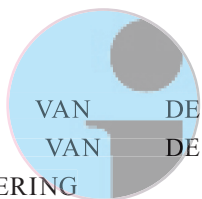
Niet-werkende werkzoekenden (NWWZ of werkloosheid volgens EU-definitie): WZUA's (exclusief ouderen), jonge werknemers in wachttijd

(schoolverlaters), niet-werkende werkzoekenden die ingeschreven zijn.

Uitzendarbeid : gepresteerde uren uitzendarbeid (seizoengezuiverd) door arbeiders en bedienden; geëxtrapoleerde gegevens op basis van een enquête uitgevoerd door de beroepsvereniging der uitzendkantoren Federgon.

Werkaanbiedingen: door de VDAB ontvangen en vervulde werkaanbiedingen in het normaal economisch circuit. Niet alle werkaanbiedingen verlopen via de VDAB.

PUBLICATIES VAN DE
STUDIEDIENST VAN DE
VLAAMSE REGERING

VRIND (Vlaamse Regionale Indicatoren) geeft jaarlijks aan de hand van cijferreeksen een concreet beeld van wat de Vlaamse overheid doet, op welke terreinen zij actief is en welke resultaten per domein zij behaalt. Het VRIND-rapport 2006 is beschikbaar en kan besteld worden via de website <http://publicaties.vlaanderen.be>.

VLAANDEREN IN CIJFERS

is een vouwfolder met de voornaamste socio-economische data over Vlaanderen en haar provincies. Deze vouwfolder is gratis verkrijgbaar bij de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

CONJUNCTUURNOTA VOOR VLAANDEREN

verschijnt per semester en geeft actuele informatie over de Vlaamse conjunctuurindicatoren, naast een situering in een ruimere, internationale context. U kan gratis een gedrukte versie bekomen bij de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

STATIVARIA

is een wetenschappelijke publicatiereeks die aan de Vlaamse overheid, maar ook aan andere belangstellenden informatie bezorgt over maatschappelijke en politiek relevantethema's. De publicaties zijn gratis verkrijgbaar bij de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

APS-noT@S

zijn technische nota's over een gespecialiseerd thema, bestemd voor een breder publiek. Het kan gaan over statistische analyses op basis van beschikbare datasets, over statistische oplossingen voor specifieke probleemstellingen, over bepaalde methodologische aspecten. De publicaties zijn verkrijgbaar bij de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

VLAANDEREN GEPEILD is het verslagboek van het

colloquium dat in september 2005 plaatsvond. Hierin vindt men wetenschappelijke bijdragen op basis van analyses op de APS-Survey naar de waarden, houdingen en gedragingen van Vlamingen.

Alle publicaties zijn in pdf-formaat downloadbaar op de website 'Vlaamse statistieken onder de rubriek "Publicaties"'. Voor meer info kunt u terecht op het telefoonnummer 02/553.57.84.

DE SITE VAN DE STUDIEDIENST VAN DE VLAAMSE REGERING

De site van de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

www.vlaanderen.be/APS

bevat een schat aan Vlaamse overheidsstatistieken. Deze site is een ideaal startpunt voor wie in de openbare statistiek een eigen weg zoekt. De website biedt zowel volledige cijferreeksen, toegang tot databestanden, als meer achtergrondinformatie over de thema's die in bovenvermelde publicaties aan bod komen.

home(Vlaanderen) home(svr) helpdesk sitemap

Welkom op de website van de Studiedienst van de Vlaamse Regering

Statistieken

Cijfers: alle Vlaamse statistieken
Knooppunt: links naar statistische sites
Adressen: personen + statistische instellingen
Fred: statistische metadatabank - definities

Tips: voor goed gebruik van statistiek
Actuele dossiers: een (actueel) onderwerp uitgediept
Nieuwsberichten: alle gepubliceerde berichten

Surveyonderzoek

SCV-Survey: onderzoek naar sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen
Surveys in opdracht van de Vlaamse Overheden

Andere surveys
Websites van surveyinstellingen
Methodiek van surveyonderzoek

Strategisch Management

Beleidsinformatie: beleidsplannen en indicatoren
Voorbeelden: strategisch management
Websites van instituten voor strategisch management
Methodiek van strategisch en prestatie management
Toekomstverkenning
Archief: nieuwsberichten inzake strategisch en prestatie management

Online Databases

Portaal Lokale Statistieken
Databank Demografie
Federale Overheid - Ecodata
VDAB - Arvostat
VDAB - Gemeentelijke Cahiers

Info

Info over de Studiedienst Vlaamse Regering
Siterielfo
Helpdesk: als je op de site niet vindt wat je zoekt
Elektronische nieuwsbrief: abonneer je

Zoeken

Nieuwsberichten

Gezondheidsindicatoren 2004 voorgesteld door Vlaams minister van Volksgezondheid Inge Verwilt
Onlangs werden de Gezondheidsindicatoren 2004 voorgesteld door Vlaams minister van Volksgezondheid Inge Verwilt. De gezondheidsindicatoren geven trends aan op het vlak van onder meer geboortes, doodsorzaken en levensverwachting.

Werkaanbod deeltijdse arbeid trekt ook mannen aan

In sectoren met veel deeltijdse arbeid werken niet alleen meer vrouwen, maar ook veel meer mannen dan gemiddeld. Dat blijkt uit berekeningen van het Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming (WAV), een interuniversitair samenwerkingsverband. Het Steunpunt WAV concludeert dat deeltijdse werk niet enkel te maken heeft met de vraag van vrouwelijke werknemers, maar ook met het werkaanbod vanuit de sector.

Het overzicht van contactpersonen en instellingen is vernieuwd

Bent u op zoek naar adressen van en contactpersonen bij instellingen die deel uitmaken van het Vlaams statistisch systeem, ga dan naar de overzichtspagina, waar u een overzicht vindt per beleidsdomein. Klik vervolgens op het domein van uw keuze om op de pagina met namen, adressen, e-mailadressen en websites te belanden.

Opiniepeiling bevestigt de interesse van jongeren voor eerlijke handel

Het studiebureau IESN Consult heeft in opdracht van het Fair Trade Centre van de Belgische Technische Coöperatie (BTC) een opiniepeiling uitgevoerd bij jongeren tussen 12 en 25 jaar. Deze kwantitatieve peiling werd gerealiseerd in september 2006 bij 1.024 jongeren in de 3 gewesten van België.

Fair trade producten worden populair

De detailhandelssomzet van eerlijke handel steeg tussen 2001 en 2005 met 83% (van 16,8 miljoen tot 30,6 miljoen euro) terwijl de huishoudelijke consumptie met 160% toenam. Vlamingen consumeren 75% eerlijke handelsproducten van het Belgische totaal.

Het DGOS Activiteitenverslag 2005 is uit

In 2005 bedroeg de Belgische officiële ontwikkelingshulp ruim 1,5 miljard euro. Daarvan werd 55% door de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS) beheerd. In het DGOS Activiteitenverslag 2005 vindt u een overzicht van de talrijke ontwikkelingsprogramma's waarmee België de levensverbetering en duurzame ontwikkeling van miljoenen families voornamelijk in Afrika ondersteunt. Het jaarrapport geeft ook de krachten weer van het Belgische ontwikkelingsbeleid en van de Europese en internationale context waarbinnen de activiteiten van DGOS evoueren.

Week van de pleegzorg (2 tot 7 oktober 2006)

In het kader van de week van de pleegzorg zijn de gegevens van het domein 'Welzijn en kansarmoede' aangevuld met specifieke cijfergegevens i.v.m. pleeggezinnen, pleegindianen en pleegzorgsituaties. Verder, meer gedetailleerde statistieken vindt u op de website van de Federale Pleegzorg onder de rubriek 'Registratie'.

Kansengroepen grijpen hun kans

In 2005 was gemiddeld 64,9% van de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar aan het werk. Dat is een stijging tegenover 2004 toen de werkzaamheidsgraad 64,3% bedroeg. Opvallend is dat vooral de kansengroepen een vooruitgang boekten.

Belgen vaker op vakantie

Uit het jaarlijkse reisonderzoek van de directie Statistiek van de federale overheidsdienst Economie blijkt dat de Belgen steeds vaker op vakantie gaan.

Publicaties

De Studiedienst van de Vlaamse Regering (voormalig APS) publiceert regelmatig studies, analyses en statistische overzichten. Je kan een gedrukt exemplaar bestellen bij **Caroline Tammerman** (02/553.57.84), of je kan ze via onze **overzichtspagina** onmiddellijk downloaden in pdf-formaat. Het Pact van Vrijoorde, Vriend, Bevolkingsprojecties, e.a.: u vindt ze er allemaal terug.

Gemeenteraadsverkiezingen 2006

Gemeentelijke profielschetsen
Gemeentelijke statistieken

Vlaamse overheid

Samenstelling:
Studiedienst van de Vlaamse Regering
Thierry Vergeynst
Dirk Festraets
Myriam Vanweddingen

Eindredactie: Thierry Vergeynst
e-mail : thierry.vergeynst@dar.vlaanderen.be

Technische en administratieve ondersteuning :
Guy De Smet

Verantwoordelijke uitgever:
Josée Lemaître
Directeur-generaal
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Grafische vormgeving brochure:
Guy De Smet

Grafische vormgeving cover:
Afdeling Communicatie
Patricia Vandichel

Druk: Agentschap Faciliterend Management

Uitgave: halfjaarlijks

Bestellingen:
Caroline Temmerman
e-mail: caroline.temmerman@dar.vlaanderen.be
02 553 57 84